

Musikken skal fylde!

Perspektiver på musikundervisningen

Hvordan var din musikalske opvækst – hvordan er musikken kommet ind i dit liv?

Jeg voksede op i en lille landsby i Nordsjælland med et gammelt smukt klaver i stuen, som min tvilling søster og jeg spillede fihændigt på. Jeg skiftede klaveret ud med en guitar – en Oskar Teller til kr. 360,- med pose! Den var god til fællessang på stranden. Jeg modtog guitarundervisning hos Toni Vejlslev på Frederiksværk Musikskole.

I folkeskolen var Anker Rasmussen min musiklærer. I 1994 krydsede vore veje igen, da vi begge blev ansat på N. Zahles Seminarium, hvor vi har haft et tæt og frugtbart samarbejde, indtil han gik på pension.

Du har været musiklærer i mange år – hvordan startede det?

Min karriere som musiklærer tog sin begyndelse i Albertslund kommune i 1984. Kommunen, skolen og musikkolleger gav mig rigtig gode muligheder for musikfaglig udvikling og for kvalificering af rammerne for undervisningen.

Kommunen prioriterede musikken, bevilgede tolværdsordninger og økonomiske midler til udstyr i musiklokalerne. De ansatte linjefagsuddannede musiklærere og bevilgede mig musikstudierejse til Budapest. Det var slaraffenland og et afgørende grundlag for min voksende glæde for musikfaget.

Musikken fik lov til at fylde!

I 1994 blev jeg ansat som timelærer på N. Zahles Seminarium. Indtil 1996 var jeg ansat halv tid i folkeskolen i Albertslund og halv tid på Zahles. Jeg valgte ikke folkeskolen fra – men læreruddannelsen til, da jeg blev ansat som adjunkt i 1996, samme år som jeg blev cand.pæd. i musik. En ikke uvæsentlig del af mit fundament for undervisningen i musik på læreruddannelsen blev derfor koblet til erfaringslæring fra folkeskolen.

Musik i andre lande

Du har været i udlandet med dine projekter, hvordan er det blevet modtaget?

På læreruddannelsen har jeg gennemført en række forsknings- og udviklingsprojekter, bl.a. et læringsprojekt, der tog afsæt i Seymour Paperts konstruktionistiske tænkning om it og læring. Centralt for projektet var spørgsmålet om, hvilken betydning anvendelse af it i fællesskaber kan have for elever og studerendes musikalske læring. Projektet afdækkede nogle interessante og relevante fund, som jeg bl.a. har holdt oplæg om på Agder Højskole i Kristiansand, Norge, og på en kongres for International Society of Music and Education (ISME) i Malaysia.

Et andet musikfagligt projekt har været et tværfagligt klasse- og læringsledelsesprojekt i samarbejde med underviseren i det pædagogiske fagområde. Dette projekt har jeg efterfølgende holdt oplæg om bl.a. på ERASMUS-studierejser til Spanien, Sverige og Grækenland. Læreruddannelserne i de tre lande var begejstrede for projektets overordnede hovedpointer: at studerende får viden om, hvad der kendetegner musikundervisning af "en god kvalitet", og at studerende får mulighed for indsigt i og forståelse af egen og andres praksis

Hvad er vigtigt at have fokus på i arbejdet med børn?

Arbejdet med elever i skolen er noget ganske andet end undervisning af voksne på en videregående uddannelse. En musiklærer i folkeskolen skal ikke undervise og frembringe underviste børn. Musiklæreropgaven er ganske anderledes omfattende og kompleks. I skolen handler det også om opdragelse og dannelse – i et samarbejde. Skolens formål og fælles mål er styrende for

... af Erik Lyhne. VIA University college, læreruddannelsen i Århus

af musiklærerindsatthed. Den privatpraktiserende musiklærer er en saga i den team-baserede skole – heldigvis!

Musikdidaktiske bøger

Du har skrevet 4 bøger om musikdidaktik; hvad satte dig i gang?

I min undervisning på læreruddannelsen har jeg erfaret, i hvilken grad koblingen mellem teori og praksis kan fremstå som en vanskelig opgave. På læreruddannelsen kan det være svært at få øje på eleverne og den virkelighed, der udspiller sig i folkeskolen, og i praktikken kan det være vanskeligt at teoretisere, så læreruddannelsens professionsgrundlag bliver konkret anvendt og reflekteret med henblik på forståelse og

udvikling af praksis. På baggrund af denne viden har jeg ønsket at bidrage til koblingen mellem teori og praksis gennem en fagdidaktisk bogproduktion.

Det er nu blevet til fire bøger med hver sit tema.

Den første bog "Progression i musikundervisningen" udsprung på baggrund af et kursus, som jeg havde gennemført med en gruppe engagerede musiklærere fra Solrød kommune. De havde fået til opgave at udarbejde progressionsplaner i musikfaget. Den anden bog "Organisering af musikundervisningen" blev jeg inspireret til på læreruddannelsen. Jeg har ofte varetaget praktiktilknytningen i musikfaget med både skolekontakt, vejledning, praktikbesøg

Annelise Dahlbæk er født 1956

1984-1996 Folkeskolelærer
 1994-2012 Lektor på Læreruddannelsen Zahle, UCC, fra 2011 timelærer på Læreruddannelsen Holbæk, UCSJ
 1998-2006 Timelærer i Psykologi og Pædagogik på Rytmsk Musikonservatorium og Det Kongelige Danske Musikonservatorium

Forsknings- og udviklingsprojekter

2010-2011 Tværprofessionelt udviklingsprojekt i Professionshøjskolen, UC
 2010-2011 Praktistilknytningsprojekt: Evaluering og Klasse- og læringsledelse
 2000-2001 Forsknings- og udviklingsprojekt om læreprocesser med udgangspunkt i hovedprincipper i Seymour Paperts tænkning om læring og undervisning (konstruktivistisk).

Frivilligt arbejde og tillidshverv

2011 Medredaktør på tidsskriftet Unge Pædagoger
 2003-2004 Arbejdsgruppe under Undervisningsministeriet, Revidering af CKF'er for musik på læreruddannelsen.

Bøger: *Progression i musikundervisningen*. Dansk Sang 2009. *Organisering af musikundervisningen*. Dansk Sang 2009. *Evaluering i musikundervisningen*. Dansk Sang 2010. *Differentiering i musikundervisningen*. Dansk Sang 2012
 Læs mere på: www.dahlbaek.dk

og efterfølgende rapporter og evalueringer. Det gav mig indsigt i de studerendes konkrete erfaringer med praksis. Her blev det tydeligt, at uhensigtsmæssig uro og forstyrrelser var et gennemgående problem i musikundervisningen.

Den tredje bog var inspireret af den tiltagende opmærksomhed på evaluering i og af folkeskolen med krav til læreren om evaluering af både elevernes læring og egen undervisning. Mit indtryk var, at evaluering i undervisningen blev set som "spild af tid", fordi tiden blev taget fra "den egentlige undervisning". Det var svært at se evaluering som ret meget andet end en kontrolforanstaltning. Der manglede perspektiver på, hvordan evaluering kunne bidrage til musikalsk læring hos eleverne og virke som et refleksionsredskab for lærerens indsigt i egen virksomhed.

I 2011 offentliggjorde Danmarks Evaluering sin opfølgende undersøgelse af undervisningsdifferentiering i praksis. Af rapporten fremgik det, at folkeskolelærere generelt forstår, hvad begrebet betyder, men at det er vanskeligt at omsætte til et bærende pædagogisk princip i praksis. Det motiverede mig for den fjerde og foreløbige sidste bog i rækken! Om der kommer flere, må tiden vise. Jeg har erfaret, at bøgerne anvendes i bacheloropgaver, fagdidaktiske opgaver i linjefaget og som grundlag for tematiseringer i musikundervisningen. Det er glædeligt!

Hvorfor er det vigtigt med musik i skolen og i læreruddannelsen?

Det er påfaldende, at musikfaget i de seneste mange årtier uafledigt har skullet legitimeres sig – vise sin berettigelse på skemaet. Konsekvensen af denne legitimeringsøvelse mener jeg bl.a. er, at fænomenet musik ender med at fremstå som alternativ, modvægt eller korrektiv. Det er et problem!

Ideen bag musikfaget er mere kompleks end som så; men hvordan kan man fortælle om farven gul eller jordbær med fløde til personer, som aldrig har oplevet, set eller smagt noget lignende. De praktisk musiske fags specifikke kulturteknikker er efterhånd-

den blevet usynliggjort af den noget ensidige fokus på særlige skolefag og kulturteknikker.

Musik er vigtig, fordi det er et erkendelsesmiddel, et dannelsesmiddel, et socialt opdragende middel og en betydningsbærende kommunikationsform.

Kategoriseringstyranni

Hvorfor nedprioriteres de praktisk-musiske fag, og hvad kan vi gøre for at få dem på banen igen?

Nedprioriteringen af de praktisk-musiske fag, tror jeg, kan anskues som en effekt af primært to forhold: global sammenlignelighed i elevernes læring og krisetænkning.

Det er nok ikke mange i dag, der ikke kender til Pisa-undersøgelsens kategoriseringstyranni og de deraf følgende magttechnologiers indmarch i børne- og skolelivet. Test afstikker rammerne for, hvordan man kan spørge og hvad man spørger til. Test og kontrol styrer vort sprog om det, vi gør, og det, vi vil. Er det det, vi vil? Desværre har Pisa's måling af outcome betydet, at metoderne i målingen forveksles med forklaringer på outcome. Lidt populistisk svarer det til, at en person, der er målt til at veje for meget, søger at tabe sig ved oftere at træde op på vægten! Det giver jo ikke mening. De praktisk-musiske fag skal på banen igen, fordi de kan bidrage med en alternativ vej til den globale bevægelse (fagorienteret undervisning med fokus på læsning, matematik og naturfag, standardiseringer, testbase- ret resultatorientering, markedsstyring med

reformer m.m.), som er fulgt i kølvandet på Pisa's makroevaluering.

Den ny læreruddannelseslov forudsætter samarbejde om musikfaget mellem læreruddannelse og musikkonservatorium. Det kan i princippet være ganske godt.

Underviserne på læreruddannelserne er (var) særlige. De var repræsenteret ved en meget bred vifte af fagligheder, som netop tilsammen skabte et musikuddannelsesmiljø, som tilgodeså mangfoldigheden i skolelærerens virksomhed. Efter den foregående regeringens tiltag på uddannelsesområdet har resultatet været en voldsom ødelæggelse af de musikfaglige miljøer. Er løsningen af en sådan virkelighed at lade andre udefrakommende, som sjældent har kendskab til målgruppens behov og virkelighed, overtage ansvaret? Umiddelbart, nej! Et samarbejde er dog altid velkomment. Vi kan utvivlsomt lære af hinanden; men det er vel ikke meningen, at samarbejdet går ud på, at konservatorierne overtager timer fra læreruddannelserne? Hvis et samarbejde skal bidrage til at løse et problem, så må der vel ligge en problemanalyse til grund, så eventuelle ændringer i læreruddannelsen bygger på en viden om hvorfor et sådan problem overhovedet kan opstå! En bekymring kan dog være, hvordan et krav om samarbejde kan imødekommes for læreruddannelser, der ikke ligger i nærheden af et konservatorium eller universitet. Vil samarbejdskravet resultere i, at musikfaget ikke kan tilbydes på alle læreruddannelser?

Hvordan bruger du musikken i din virksomhed?

I min virksomhed som udviklingskonsulent har jeg erfaret, at variation af kommunikationsformer og samværformer gør noget ved os. At kommunikere med musikken som talerør forekommer fremmed for mange.

I arbejdslivet er det nok et kendetegn, at vi ensrettes i vore kommunikations- og samværformer. Når jeg støtter udviklingsinitiativer i forskellige virksomheder, så bruger jeg musikalske aktiviteter som ramme og inspiration til kommunikation og samvær. Det virker – kort og godt! ☺